
"Europa. Rozprawa historyka z historią", Norman Davies, Kraków 2002 : [recenzja].

Obyczaje 12-13, 43

2003

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

czeskich wierzba, rzucona pod wiatr, miała odpędzić burzę, a rzucona w płomień pożaru, zmniejszała je i gasiła.

Natomiast lecznicze właściwości poświęconej palmy w stosunku do ludzi, żartobliwie opisywał w „Postylii” Mikołaj Rej z Nagłowic: „W kwietniową Niedzielę, kto „bagniątką”, czyli kotki, tj. pączka z palmy wielkanocnej nie połknął, ten już zbawienia nie otrzymał.” Wierzono bowiem, że połknięcie „pączka wierzbowego” z palmy zdrowie przynosi, zapobiega chorobom gardła, płuc i wszelkim bólom. Również przeciw zimnicy – febrze, pito odwar z bazi wierzbowych, pochodzących z poświęconej palmy. Często też, (o czym już w podobnym kontekście wspomniano), tym razem już po powrocie z kościoła z poświęconymi palmami, chłostano się nimi dla zdrowia, powtarzając:

„Nie ja biłem – wierzba biła!
Już za tydzień Zmartwychwstanie!
Jak na rzece lodu bryła,
Niech się zdrowie krzepkie stanie!”

Powyższe właściwości poświęconych palm wielkanocnych, były też pewnie powodem funkcjonowania powszechnego w naszym kraju zwyczaju obdarowywania się nimi. W Niedzielę Kwietną palmami obdarowywano dostojników duchownych i świeckich, np. właścicieli domów. Do dzisiaj palmy bywają ofiarowywane najmłodszym – małym dzieciom. Zwyczaj ten zwany jest na Kurpiach, między innymi w miejscowości Łyse w Puszczy Zielonej,

gdzie wykonuje się największe i najbardziej strojne palmy. Im mniejsze dziecko w rodzinie, tym na palmie (często ponad kilku metrowej) zawieszają się dłuższą wstęgę, żeby dziecko idące z rodzicami w procesji, mogło jej dosięgnąć rączką. Kurpie wierzą, że wysmukła palma doda dziecku strzelistości i urody.

Z palm snuje się też wiele wróżb. I tak w Jurkowie nad Dunajem dziewczęta liczą bazi na gałązkach wchodzących w skład palmy. Jeśli uzyskają liczbę parzystą, to pewne jest zamążpójście jeszcze w tym roku. Charakter matrymonialny mają również wróżby z pączków bazi stosowane w Poznaniu. W dzień Wielkiej Nocy dziewczęta zrywając tam pączki, nadają im imiona chłopców, po czym rzucają je do wody. Zatonienie pączka źle wróży imiennikowi, mówi się, że może umrzeć w ciągu roku.

Palmy, z którymi obecnie chodzimy do kościoła w Niedzielę Palmową, są głównie kupowane wcześniej na targowiskach, a nawet w sklepach z rękodziełem czy kwaciarniach. Jedynie na wsi wiele osób wykonuje jeszcze palmy samodzielnie, ozdabiając je według dawnych wzorów. Często też i dzisiaj kulturuje się stare praktyki, głównie hodowlane i rolnicze z użyciem palmy wielkanocnej. Mieszkańcy miast zaś ustawiają poświęcone palmy w wazonie, gdzie głównie dla celów dekoracyjnych stoją do następnych świąt. Czasem ktoś, dla żartów raczej – połknie kosmatą bazę. ■

mgr Halina Solecka
jest kustoszem Muzeum Regionalnego PTTK im. Izabeli ks. Czartoryskiej w Puławach

POLECAMY

NORMAN DAVIES, EUROPA.

ROZPRAWA HISTORYKA Z HISTORIĄ, KRAKÓW 2002

„To jedna z najważniejszych książek historycznych, jaką kiedykolwiek wydał Oxford”

The Independent

„Ci, którzy mówią, że historia jest nudna, po lekturze „Europy” muszą zmienić zdanie.”

The Daily Telegraph

„Ta ważąca prawie dwa kilo księga obejmuje dzieje Europy od starożytnej Grecji po upadek imperium sowieckiego. Davies, niczym sprawny reporter, uwiecznia w ciągu migawek najważniejsze momenty historii Starego Kontynentu.

The Economist

„Brytyjski historyk stworzył imponujące dzieło, o którym historycy ogłosili werdykt: lektura obowiązkowa.”

The Times

„Przepisy kulinarne z epoki kamienia łupanego, kawały opowiadane przez starożytnych Greków, początki prezerwatywy – to tylko niektóre smakowite kąski z całej plejady wydarzeń, które miały wpływ na dzieje Europy.”

Wall Street Journal

„Od epoki lodowcowej po zimną wojnę, od Lublina do Dublina, od króla Minosa po Margaret Thatcher – te i wiele innych faktów, postaci i wydarzeń Norman Davies zdołał pomieścić w jednym tomie swej historii Europy.”

Panzerfaustinum Verlag

